

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« »

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

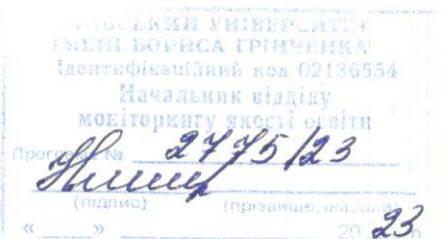
для студентів

спеціальності: **032 Історія та археологія**

рівня вищої освіти: **другого (магістерського)**

освітньої програми: **032.00.01 Історія**

Київ - 2023

Розробник: Андреев Віталій Миколайович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України.

Викладач: Андреев Віталій Миколайович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України.
Протокол №1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри Анна ГЕДЬО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 032.00.01 Історія
28.08.2023 р.

Гарант освітньої програми Анна ГЕДЬО

Робочу програму перевірено
28.08.2023 р.

Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20_/20_н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20_/20_н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20_/20_н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

на 20_/20_н. р. _____ (_____), «__»__20__р., протокол №__.

©Андреев В.М., 2023 р.

©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023 р. ●

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Філософія історії»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5/150	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом:	5	
Обсяг кредитів	5	
Обсяг годин, в тому числі:	150	
Аудиторні	40	
Модульний контроль	10	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	70	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу: навчитися орієнтуватися у напрямках, школах, концепціях, ідейних течіях філософії історії в контексті загальноєвропейської і світової інтелектуальної ситуації.

Завданням курсу є: ознайомлення студентів-магістрів першого курсу з головними напрямами у розвитку філософії історії та їх методології.

Навчальна дисципліна «Філософія історії» спрямована на набуття студентами професійних компетентностей історика:

- здатність розуміти та аналізувати світоглядні, соціально й особистісно-значимі історіософські проблеми, політичні події й тенденції, використовувати знання в професійній і суспільній діяльності;
- розуміти рушійні сили й закономірності історичного процесу, місце людини в ньому;
- володіти основними методами пошуку, збору, зберігання, обробки, розповсюдження інформації, необхідної для здійснення науково-дослідної діяльності;
- здатність до письмової й усної комунікації українською мовою;
- вміння ефективно застосовувати теоретичні професійні знання в практичній діяльності, зокрема: вільно орієнтуватися в науковій літературі та вміння її систематизувати, знання передбаченого програмою фактичного матеріалу, системи історичних понять;
- володіти різними формами, засобами та методиками навчання історії;

- вміння визначати історіософські поняття та застосовувати їх для пояснення історичних явищ і процесів, аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежувати зв'язки і тенденції історичного процесу;
- вправності мислення (здатності до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, до виявлення в інформаційних даних і концептах хиб і вразливих місць, суперечностей і неповноти аргументації, готовності до пізнання нового, до неперервного навчання з опануванням нових знань та стратегій/способів мислення);
- розвиненості рефлексії (критичності та самокритичності мислення, схильності до верифікації отриманих результатів, турботи про якісне виконання професійних завдань);
- інтелектуальної комунікації (толерантності до інакшої думки, навички публічного мовлення, здатності ясно і виразно висловлюватися у процесі комунікації, навичок роботи; у групі, відкритості, здатності сприймати і враховувати зауваги, оптимізувати власну позицію у процесі обговорення, налаштованості на діалог);
- мовно-текстологічної здатності (аналіз та інтерпретація історіософського тексту спроможність виокремити і відтворити смислову структуру тексту, оцінити послідовність і валідність аргументації, виділити продуктивні ідеї, здатності порівнювати зміст різних текстів, шукати та узагальнювати інформацію з досліджуваної проблеми, навичок написання аналітичних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури, дотримання стандартів академічного оформлення тексту).

Загальні компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері історії та археології.

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК 11. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології.

СКу 13. Здатність використовувати широкий спектр філософських концептів і методів для інтерпретації та аналізу історичних процесів на локальному, національному, європейському та глобальному рівні.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті оволодіння матеріалом дисципліни студент повинен **знати**:

- Основні етапи складання історіософських концепцій і методологій вивчення минулого, формування та розвитку філософії історії;
- Провідних істориків та теоретиків історії, історичні школи минулого і сучасності;
- Основні етапи формування наукової історії та історичної науки у світі;

- Складові частини й етапи пізнавальної діяльності історика;
- Особливості застосування наукових методів та отримання науково-історичних знань;
- Місце і роль філософії історії та історичних знань у сучасному суспільстві та їх суспільну значущість.

уміти:

- Опрацьовувати історіософську та науково-історичну літературу, виокремлювати пізнавальні засади і методи створення історичних знань;
- Застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого та сучасного, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методологічного рівня наукових праць з історії;
- Кваліфіковано розробити наукову гіпотезу на підставі доступного джерельного матеріалу і позаджерельних знань;
- Фахово проводити самостійні історичні та історико-філософські дослідження;

ПРН 01. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПРН 02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПРН 03. Розробляти й реалізовувати історичні й міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПРН 05. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН 10. Узагальнювати результати власних наукових досліджень і презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики. Використовувати здобуті історіософські та історичні знання у практичній діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви теоретичних розділів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
			Аудиторна:					Самостійна
			Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I Міфологічне пояснення минулого								
1.	Вступ до курсу «Філософія історії»	14	2	2				10
2.	Початки історичної свідомості	14	2	2				10
	Модульний контроль	2						
	Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль II Теологічна історія								
3.	Середньовічна теологічна історіософія	14	2	2				10
4.	Історіософська думка Бароко і Просвітництва (XVII-XVIII ст.)	14	2	2				10
	Модульний контроль	2						
	Разом	30	4	4				20
Змістовий модуль III Філософія історії у XIX								
5.	Філософія історії «віку історії» (XIX ст.)	18	4	4				10
	Модульний контроль	2						
	Разом	20	4	4				10
Змістовий модуль IV Історіософська думка першої половини XX ст.								
6.	Історіософія першої половини XX ст.	18	4	4				10
	Модульний контроль	2						
	Разом	20	4	4				10
Змістовий модуль V Філософія історії наприкінці XX – XXI ст.								
7.	Історіософська думка наприкінці XX на початку XXI ст.	18	4	4				10
	Модульний контроль	2						
	Разом	20	4	4				10
	Підготовка та проходження контрольних заходів	30						
	Усього	150	20	20				70

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Міфологічне пояснення минулого

Лекція 1.

Вступ до курсу «Філософія історії» (2 год.)

1. Предмет, мета та завдання курсу.
2. Природа історіософського знання.
3. Основні категорії та поняття філософії історії.
4. Періодизація історії історіософії.

Основні поняття теми: філософія, історії/історіософія, історія історичної науки, періодизація, природа історіософського знання, рефлексія, предметне знання, історична подія, історичний факт.

Лекція 2.

Початки історичної свідомості: антична історіософія (2 год.)

1. Історичне знання та історіософія в культурі стародавньої Греції та Риму.
2. Геродот – батько європейської історіографії.
3. Фукидід як батько критичної історії (історія як свідчення самовидця).
4. Історіософія доби еллінізму.
5. Римська історіографія.

Основні поняття теми: циклічність історії, антична доба, епоха еллінізму, антична цивілізація, християнізація історії, повчальна історія, розважальна історія, антична історична свідомість.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Теологічна історія.

Лекція 3.

Середньовічна теологічна історіософія (2 год.)

1. Християнська концепція філософії історії.
2. Середньовічні історики: предмет, методи та концепції.
3. Візантійська історіософія.
4. Історіософські твори в країнах Східної Європи.

Основні поняття теми: християнізація історії, універсалізм та лінійність історичного процесу, провіденціалізм, телеологічність, середньовічна історична ментальність.

Лекція 4.

Історіософська думка Ренесансу, Бароко і Просвітництва (2 год.)

1. «Історіософська революція» епохи Ренесансу. Гуманістична історична думка.
2. Італійські гуманісти та їх історіософські твори.
3. Ерудити епохи Бароко.
4. «Філософська історія» доби Просвітництва.

Основні поняття теми: гуманістичний світогляд, наукова революція, філософська історія, теорія прогресу, теорія історичних циклів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III
Філософія історії у XIX.
Лекція 5-6.
Філософія історії «віку історії» (XIX ст.) (4 год.)

1. Епоха романтизму. Напрями романтичної філософії історії.
2. Інтерпретації історичного процесу в філософських системах першої половини XIX ст.
3. Позитивізм в історичних дослідженнях.
4. Історичний процес в інтерпретаціях істориків та філософів другої половини XIX ст.

Основні поняття теми: романтичний світогляд, народ, нація, культ героїв, ірраціоналізм, сцієнталізація історії, історичні містифікації, історична белетристика.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV
Історіософська думка першої половини XX ст.

Лекція 7-8.
Історіософія першої половини XX ст. (4 год.)

1. «Нова» історіософія. Відносність історичного знання. Методологічний плюралізм в історичному дослідженні.
2. Неокантіанство: В. Дільтей, Г. Зіммель, В. Віндельбандт, Г. Ріккерт.
3. Соціологічна історія М. Вебера.
4. Цивілізаційний та культурно-історичний підходи у вивченні історії.
5. Глобальна історія. Школа «Анналів».

Основні поняття теми: феноменологія, історія історії, ментальність, культурно-історичний тип, цивілізація, “нова історична наука”, антропологічна історія, “глобальна історія”.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V
Філософія історії наприкінці XX-XXI ст.

Лекція 9-10.
Історіософська думка другої половини XX початку XXI ст. (4 год.)

1. Шляхи розвитку історичної науки в середині XX на початку XXI ст.
2. «Школа Анналів»: нові виклики, нові проблеми.
3. “Нова наукова історія”.
4. Неофрейдизм та народження психоісторії (Л. Демоз).
5. Історія та інформатика.
6. Кінець історії Ф. Фукуяма.
7. Конфлікт цивілізацій С. Гантингтона.

Основні поняття теми: консерватизм, модернізм та постмодернізм в історії, мікроісторія, метаісторія, цивілізація, психоісторія.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів	Кількість одиниць	Кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20	2	20	2	20	2	20
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-						
Лабораторна робота	10	-	-	-	-						
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	59	-	59	-	54	-	54	-	54
Максимальна кількість балів: 280											
Розрахунок коефіцієнта: $60 : 280 = 0,21$											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів спрямована на набуття ними навичок опрацювання джерел і досліджень. Формами самостійної роботи є анотування, рецензування і реферування рекомендованої літератури за розділами навчального матеріалу.

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали
Змістовий модуль I		
Філософія історії: Основні категорії та поняття (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Філософія історії XX ст.: А. Дж. Тойнбі (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Разом: 20 годин		10
Змістовий модуль II		
Філософія історії XX ст. після Т. Куна (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
«Цивілізаційний підхід» в історіософії XIX–XX ст. (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Разом: 20 годин		10
Змістовий модуль III		
Український метанаратив: нелінійність та дискретність історії (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Разом: 10 годин		5
Змістовий модуль IV		
Історичні альтернативи: історіософський аспект (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Разом: 10 годин		5
Змістовий модуль V		
«Індивідуальна історія» як шлях до саморефлексії в постмодерністських практиках історичної науки (10 год.)	Перевірка анотацій, рецензій, рефератів	5
Разом: 10 годин		5
Разом: 70 год.		Разом: 35 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи

№ з/п	Максимальна кількість балів	Опис критерію
1	5	Відмінно (високий рівень знань, умінь та навичок). Студент глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, грамотно оформив роботу.
2	4	Добре (достатній рівень знань, умінь та навичок). Студент твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей під час відповіді на питання та помилок в оформленні роботи.
3	2–3	Задовільно (середній рівень знань, умінь та навичок). Студент знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності під час відповіді на питання, наявні помилки в оформленні роботи.
4	1	Незадовільно (низький рівень знань, умінь та навичок). Студент не знає матеріалу, допускає істотні помилки під час відповіді на поставлені питання та не дотримується вимог оформлення роботи.

6.3. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.*

Формою проведення модульного контролю є письмова робота на 2-3 варіанти по 2-3 питання з тем поточного модулю контролю

№ зп	Опис критерію	Максимальна кількість балів
1	Робота виконана на рівні самостійного творчого мислення на основі ґрунтовного знання проблеми, що висвітлюється, основних понять та категорій, розуміння закономірностей історичного процесу, грамотне, логічно-послідовне викладення історичного матеріалу, вміння пов'язувати його з сучасністю, робити узагальнення та висновки.	20-25
2	Робота виконана на рівні самостійного мислення з елементами творчого пошуку, розуміння студентом основних закономірностей історичного процесу. Допускаються окремі незначні помилки та неточності у висвітленні неосновних аспектів проблеми.	15-19
3	Робота виконана на рівні репродуктивного мислення. Допускаються недостатньо вірні формулювання, окремі незначні помилки у висвітленні основних аспектів проблеми, незнання студентом другорядних понять і категорій.	10-14
4	Робота виконана зі значними помилками, що мають принципове значення в оцінці подій і фактів. Незнання історіографії. Неспроможність студента аналізувати історичний матеріал, робити узагальнення та висновки. пов'язувати історичні події з сучасністю, невірна відповідь на питання. Невиконання роботи.	0-9
Разом		25 балів

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою проведення семестрового контролю є письмовий екзамен. Максимальна оцінка за екзамен складає 40 балів за стобальною шкалою.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Поняття «філософія історії». Природа історіософського знання та її місце у процесі історичного пізнання.
2. Філософія історії як наукова та навчальна дисципліна.
3. Зародження міфологічної історичної думки.
4. Ранньоісторична література Шумеру і Аккаду, міфологічна література стародавнього Єгипту та Вавилонської держави.
5. Світобачення народів Персії, стародавньої Індії. Іудейський варіант бачення історії.
6. Поява історіософського мислення. Початки історіописання в давній Греції. Перші логографи та їх автори.
7. Перші утилітарно-історичні праці: Геродот та його «Історія» як перша історична праця; Фукидід та його «Історія».
8. Аристотель та його «біологічний історизм».
9. Елліністична історіософія. Полібій та його праці.
10. Історіософія римського періоду (Плутарх, Марк Порцій Катон, Гай Салюстій Крісп, Тіт Лівій, Публій Корнелій Тацит та ін.).
11. Історичні умови та ідейні підстави формування середньовічної філософії історії.
12. Теоретичні засади християнської теології історії.
13. Етапи розвитку західноєвропейської історіософії.
14. Історіософська думка Візантії.
15. Світоглядні підстави гуманістичної історіософії.
16. Ренесансне бачення історії.
17. Наукова революція XVI-XVII ст. Формування раціоналістичного світогляду.
18. Критична історіософія XVII ст.
19. Основні риси філософської історії Просвітництва.
20. Німецька філософія історії. І. Кант.
21. Вплив Реформації та Контрреформації на гуманістичну думку XVI ст.
22. Філософська антропологія XV ст. як прояв ренесансного гуманізму.
23. Головні риси механістичної натурфілософії.
24. Вплив Великої Французької революції на гуманістичні та соціальні науки.
25. Романтична історіографія: Й.-Г. Гердер, Й.Г. Фіхте, Ф.В. Шеллінг, Г.Ф. Гегель, Л. Ранке та ін.
26. Позитивізм: філософські витoki позитивізму (Сен-Симон, О. Конт); позитивізм і соціологічна історія (Г. Спенсер); природознавство в історії (Г.Т. Бокль, Дж.В. Репер).
27. Німецька класична історіографія: Й.Г. Дройзен, Я. Буркхардт, К. Лампрехт.
28. Неокантіанство: В. Дільтей, Г. Зіммель, В. Віндельбандт, Г. Ріккерт.
29. Соціологічна історія: М. Вебер.
30. Філософія історії у XX ст.: абсолютний історизм Б. Кроче; «Ідея історії» Р.Дж. Колінгвуда; історія цивілізацій А.Дж. Тойнбі; теологічна філософія історії; неопозитивізм.
31. Феноменологія та історія історії: Е. Гуссерль, Х. Ортега-і-Гассет, Х. Гадамер
32. Екзистенціалізм: М. Хайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю.
33. Історична соціологія К. Маркса.

34. Ревізія вчення Маркса наприкінці XIX на початку XX ст. Г.В. Плеханов, В.І. Ульянов (Ленін), К. Каутський.
35. Подальший розвиток марксизму у працях теоретиків Франкфуртської школи (Г.Маркузе, Ю. Габермас).
36. Передумови та причини зростання суспільної значущості історії у XIX ст.
37. Філософська думка кін. XVIII - поч. XIX ст. як світоглядна засада романтизму.
38. Консервативна та ліберальна течії романтичної історіософії.
39. “Нова історична наука” (Е. Дюркгейм, А. Берр, Л. Февр, М. Блок).
40. “Глобальна історія” (Ф. Бродель).
41. Антропологічна історіософія.
42. Постмодерністський виклик історії.
43. Нова філософія історії (Ф. Анкерсміт).
44. Підсумки та перспективи розвитку історичної науки у XX ст.
45. Історико-соціологічні теорії початку XX ст.
46. Філософія історії др. пол. XX ст.: повернення до історії людини.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Разом: **150 год.**, з них: лекції (20 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (70 год.), модульний контроль (10 год.).

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5
	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5	Т.6	Т.7
Лекції (теми, бали)	Л. 1 (1 б.)	Л. 2 (1 б.)	Л. 3 (1 б.)	Л. 4 (1 б.)	Л. 5-6 (2 б.)	Л. 7-8 (2 б.)	Л. 9-10 (2 б.)
Семінарські заняття (теми, бали)	С.1 (11 б.)	С. 2 (11 б.)	С.3 (11 б.)	С. 4 (11 б.)	С.5-6 (22 б.)	С.7-8 (22 б.)	С. 9-10 (22 б.)
Самостійна робота (теми, бали)	СР до Т.1 (5 б.)	СР до Т.2 (5 б.)	СР до Т.3 (5 б.)	СР до Т.4 (5 б.)	СР до Т.5 (5 б.)	СР до Т.6 (5 б.)	СР до Т. 7 (5 б.)
Модульний контроль (бали)	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)		МКР 3 (25 балів)	МКР 4 (25 балів)	МКР 5 (25 балів)
Підсумковий Контроль	Екзамен (40 балів)						

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андреев В. «Індивідуальна історія» як шлях до саморефлексії в постмодерністських практиках історичної науки // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. Вип. 1. Київ: Інститут історії НАН України, 2005. С. 206-223.
2. Андреев В. Інтегральний напрям сучасної історіографії: інтелектуальна історія // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. Вип. 1.– Київ: Інститут історії НАН України, 2005. С. 17-23.
3. Андреев В. «Нова сімейна історія»: перспективи дослідження історії українського козацтва // Проблеми та перспективи дослідження українського козацтва. Матеріали науково-практичного семінару. 2-3 квітня 2005 р. Запоріжжя, 2005. С. 65-67.
4. Андреев В. Естетика творчості історика // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник.. Вип. 1.– Київ: Інститут історії НАН України, 2006. С. 319-330.
5. Андреев В. Український метанаратив: нелінійність та дискретність історії // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. Вип. 3. Київ: Інститут історії НАН України, 2008. С. 140-153.
6. Андреев В. Саул Боровий: єврейський вектор історії України / В. Андреев, Н. Чермошенцева. Херсон–Нікополь: РПЦ Січ, 2010. 191 с.
7. Андреев В. Історичні альтернативи: історіографічні міркування одного реципієнта // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2010. № 4 (48). С. 191-200.
8. Андреев В. Інтелектуальна біографія: експлікація поняття // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / голов. ред. В. Смолій; відповід. ред. І. Колесник. Київ: Інститут історії України НАН України, 2011. Вип. 5. С. 333–341.
9. Андреев В. Діяльність В. Петрова в Етнографічній комісії при ВУАН (1921–1933 рр.) // Український історичний журнал. 2012. № 5. С. 77–94.
10. Андреев В. Антична доба в історії України в контексті «теорії епох» В. Петрова // Наукові праці : наук.-метод. журн. Історія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. Вип. 195 (Т. 207). С. 70–74.
11. Андреев В. Дніпровські лоцмани: нариси з історії та історіографії. Колективна монографія / В. Андреев, С. Білівненко, О. Белов та ін. / голов. ред. В. Андреев. Херсон : Вид-во ВНЗ «ХДМІ», 2012. 352 с.
12. Андреев В. Віктор Петров. Нариси інтелектуальної біографії вченого : монографія / В. Андреев. Дніпропетровськ : Герда, 2012. 476 с. (серія «Dniprovia»).
13. Андреев В. Трипільська та післятрипільська «епохи» в історії України в контексті історичної концепції В. Петрова // Література та культура Полісся / відп. ред. і упор. Г. В. Самойленко. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2013. Вип. 72. С. 60–73.
14. Андреев В. Психобіографія в українській історичній науці 1920-х рр.: В. Петров та його студії про П. Куліша // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. Вип. 7. Київ: Інститут історії НАН України, 2013. С. 185-195.
15. Андреев В. Психобіографія в українській історичній науці 1920-х рр.: В. Петров та його студії про П. Куліша / В. Андреев // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки / Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор І. Колесник. Вип. 7. К.: Інститут історії НАН України, 2013. С. 185-195.

16. Анкерсміт Ф.Р. Піднесений історичний досвід. - Київ, 2010.
17. Боецій С. Розрада від філософії / С. Боецій ; пер. А. Содомора. - Київ : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. - 146 с.
18. Беда Превелебний. Церковна історія народу англів. Київ, 2001.
19. Берк П. Історія подій та відродження наративу. Нові підходи до історіописання / Під. Ред. П. Берка. Київ, 2010.
20. Блок М. Апологія історії або Ремесло історика / Переклад М. Марченко. Київ: Лаурус, 2018. 144 с.
21. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація. Економіка і капіталізм. XV-XVIII ст.: В 3-х томах. Київ: Основи, 1995-1997. Тт.1-3.
22. Гаскелл А. Візуальна історія. Нові підходи до історіописання / Під. Ред. П. Берга. Київ, 2010.
23. Винар Л. Силуети епох. Дрогобич: Відродження, 1992. 184 с.
24. Вольтер Ф. Філософські листи. - Київ, 1995.
25. Геродот. Історії в дев'яти книгах / переклад з давньогрецької [А. Білецького](#). Київ: Наукова думка, 1993.
26. Гроув Р.Г. Історія довкілля. Нові підходи до історіописання / Під. Ред. П. Берга. Київ, 2010.
27. Гуссерль Е. Криза європейського людства і філософія. // Пер. Е. Причепій / Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Київ: Ваклер, 1996.
28. Гуссерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / Пер. з нім. Андрій Вахтель. — Київ: Темпора, 2021.
29. Дарнтон Р. Історія читання. Нові підходи до історіописання / Під. Ред. П. Берга. Київ, 2010.
30. Зашкільняк Л. Формування та розвиток історичної думки в Польщі. - Львів, 1986.
31. Зашкільняк Л. Вступ до методології історії. Львів, 1996.
32. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів, 1999.
33. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007.
34. Історична наука: термінологічний понятійний довідник: Навч. посіб./ В. Литвин, В. Гусев, А. Слісаренко та ін. Київ: Вища школа, 2002 420 с.
35. Колесник І. Українська історіографія (XVIII початок ХХ ст.). Київ: Генеза, 2000.
36. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ, 2013.
37. Колінгвуд Р.Д. Ідея історії. / Пер. з англ. О. Мокровольський. — Київ: Основи, 1996. — 615 с.
38. Космина В. Історичний метод Освальда Шпенглера // Український історичний журнал. - 2006. - № 6. - С. 189-203.
39. Космина В. Методологічні контрверзи «дослідження історії» А.Тойнбі // Український історичний журнал. - 2007. - № 5. - С. 145-158.
40. Космина В. Цивілізаційний аналіз історії у світлі системної теорії Н.Лумана // Український історичний журнал. - 2010. - № 1. - С. 165-178.
41. Ладюрі Е. Ле Руа. Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Авт.-упорядник Е. Ле Руа Ладюрі у співпраці з Г. Буржуа. - Пер з фр. Є. Марічева. - Київ: Ніка-Центр, 2008.
42. Ладюрі Е. Ле Руа. Коротка історія клімату: від середньовіччя до наших днів / Пер. з фр. [А.Рєпи](#). Київ: Ніка-Центр, 2009.
43. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. Київ: Основи, 1994. Т.1-2.
44. Гуссерль Е. Картезіанські медитації. Вступ до феноменології / Пер. з нім. Андрій Вахтель. — Київ: Темпора, 2021.

45. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Київ: Основи, 1994. Тт.1-2.
46. Тейяр де Шарден. Феномен людини. Київ, 1991.
47. Тойнбі А.Д. Дослідження історії. Київ, 1995. Тт.1-2.
48. Февр Л. Бої за історію. Київ, 1994.
49. Тейяр де Шарден. Феномен людини. Київ, 1992.
50. Шпенглер О. Присмерк Європи. Київ, 2001. Т.1-2.
51. Ясперс К. Сенс та призначення історії. Київ, 2021.
52. Barraclough G. Main Trends in History. London, 1978.
53. Breisach E. Historiography: Ancient, Medieval and Modern. Chicago and London, 1983.
54. Burke P. New Perspectives on Historical Writing. Cambridge, 1991.
55. Evans R.J. In Defense of History. New York and London, 1999.
56. Fukuyama F. The End of History and the Last Man. London, 1992.
57. Grabski A.F. Dzieje historiografii. Wprowadzenie Rafał Stobiecki. Poznań, 2003.
58. Francis Bacon // Stanford Encyclopedia of Philosophy URL;
<https://plato.stanford.edu/entries/francis-bacon/>